

Kevesebb EU?

Határozati javaslatot nyújtott be a kormánypárt négy képviselője az Európai Unió jövőjével kapcsolatban képviselendő magyar álláspontjáról. A Kövér László, Semjén Zsolt, Simicskó István és Kocsis Máté által aláírt nyilatkozat nagyrészt az uniós jogkörök leépítésére és a nemzeti parlamentek vétőjogának korlátlan kiterjesztésére irányul. Ezen túl megszűntetnék az EP-képviselők közvetlen megválasztásának rendszerét, visszatérve az ősidőkhöz, amikor a nemzeti parlamentek voltak a delegálás joga. A kormánypropagandában itthon már szokásos narratívákat az uniós szerződésekben rögzítetnek: a nemzeti szuverenitást, a családok védelmét és a keresztény alapokat tekintenek az együttműködés kulcspontjainak és a döntéseket motiváló morális iránytűnek. A nyilatkozat továbbá közös európai hadsereg létrehozását, az EU közös hitelfelvételének tilalmát és a nyugat-balkáni országok európai perspektívájának megerősítését is szorgalmazná. Orbán Viktor korábban arról is beszélt, bevezetnék a piros lap intézményét: ha egy készülő szabályozás valamelyik kormánynak nem tetszik, az a lappal megakaszthatná a folyamatot.

Korábban a Fidesz és a kormány a vagyonynyilatkozatok használhatatlanságát illető kritikákra gyakran azzal reagált, hogy Magyarországnak Európa egyik legszigorúbb vagyonynyilatkozati rendszere, ezért nincs ok hozzányúltni. A nemzeti szuverenitás megsértésére máskor olyan érzékeny Orbán-kormány most azzal érvel, hogy az EP megoldásának átvételével csak a közösségi normához alkalmazkodik az ország. Egy olyan „etalonhoz”, amit egyébként az általa sorosistának titulált civil szervezetek folyamatosan bíráltak, mondván: az európai parlamenti képviselők nyilatkozatai szinte semmit nem érnek. Átvételük arra viszont jó, hogy mostantól nem a kormányt, hanem „Brüsszelt” kell szidniuk a kritikusoknak. ■

DOBSZAY JÁNOS

16 hvg 2022. június 30.

Az OSZK-ban.
Olvasó nem terem

OSZK | KEVESEBB OLVASÓ | ÜLDÖZÖTT KUTATÓK |

Könyvtárnyi baj

Miközben az olvasók fogynak, az egyetlen stabil látogatói csoportot, a kutatókat szinte kiűzik a nemzet könyvtárából.

Téved, aki azt gondolja, hogy egy könyvtár unalmas, a világtól elzárt hely, ahol csak a régi lapok zizegése hallatszik. Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) legalábbis nem ilyen: nincs béke, igaz, olvasó se nagyon, és a közszemlére tett lapok is erősen szelektáltak (HVG-t például nem találunk a polcon). Mintha csak egy Örkény-novella elevenedett volna meg: a főigazgató, a Demeter Szilárd által kiszemelt Rózsa Dávid meghosszabbította a nyitvatartást, hétfőn és szombaton is látogatható a Budavári Palotában lévő intézmény, ám az – különösen ezeken a napokon – kong az ürességtől. Forrásaink szerint (az OSZK ugyanis nem válaszolt a kérdéseinkre) az önkéntesként továbbra is ott dolgozó nyugdíjas munkatársak lejárt belépőit nem hosszabbítják meg: azt kérték tőlük, váltsák ki őket az olvasójeggyel, ezzel is javítva a statisztikát.

Van is mit javítani rajta. Az év első öt hónapjában, a csoportos látogatásokat is beleszámítva, mindössze

8300 alkalommal lépett be olvasó az OSZK kapuján – derül ki a honlapon elérhető adatokból –, tehát naponta átlagosan 55 olvasója van a nemzeti könyvtárnak. Így minden egyes látogatás több mint 133 ezer forintjába került a magyar államnak (ha az online megkereséseket nem számítjuk). Egy ilyen statisztikáért még egy iskolai könyvtár vezetőjét is megdorgálnák, különösen, hogy az olvasók távolmaradása mögött az OSZK esetében nem kis részben a vezetésnek felróható okok húzódnak meg.

Máig nem nyitották meg például a szomszédos, a Szent István-terem újjáépítése miatt immár két éve bezárt irodalomtudományi, történettudományi, hírlaptári olvasótermet. Földes Györgyi irodalomtörténész szerint ezzel ellehetetlenül a kutatók munkája, hiszen korábban csak le kellett emelni a szükséges könyveket a polcra, most viszont külön ki kell kérni azokat a raktárból, és – ha csupán egyetlen adatot kellene is megnézni – a művelet a hosszas várakozás miatt akár

több órát is igénybe vehet. Földes ezért két másik kutatóval levelet írt a főigazgatónak, kérve, hogy hozzáférhessenek a munkájukhoz elengedhetetlen segéd- és szakkönyvi apparátushoz. Hogy nem egyéni panasról van szó, mutatja, hogy a levelet 89 szakember írta alá. A főigazgató egyebek mellett az állomány „felfrissítésével” és kisebb átalakítási munkákkal, mint például a világítás cseréjével indokolta a zárva tartást, és csaknem fél évvel későbbre ígérte a nyitást. Kérdés, hogy ezeket miért nem lehetett elvégezni a Covid alatt vagy a nyári szünetben.

Ráadásul a kutatók információi szerint a könyvállomány „frissítése” helyett inkább az apasztása a cél. Ezért többben – köztük az ELTE két tanszékvezetője is – próbálták a főigazgatót jobb belátásra bírni, és az MTA Irodalomtörténeti Bizottsága is foglalkozott az ügygel. Mindhiába. A kutatók ezután nyilvános állásfoglalást tettek közzé, mert szerintük a könyvtár vezetése „le kívánja építeni a tudományos kutatási célokat szolgáló olvasótermeket és a bennük kialakított egyedülálló szaktudományos könyvgyűjteményeket”. Ráadásul ugyanabba a térbe telepítenék a különgyűjteményeket is a szintén jelentősen szelektált segédkönyvtárral együtt. „Mindem szempontból katasztrofális lenne, ugyanis az eddig kifejezetten jól működő

és használható struktúra helyett kapnánk egy redukált és teljesen használhatatlan, értelmetlen halmozatot.” Ehhez az állásfoglaláshoz már 322 kutató csatlakozott, köztük Ludassy Mária filozófus, Margócsy István irodalomtörténész, Kenesei István nyelvész, de a kormány által alapított Veritas Intézet vezetője, Ujváry Gábor is.

Ha a könyvtár, mint vezetői hangsúlyozzák, a kutatók kiszolgálása helyett a közművelődési funkciókra koncentrálna, még lenne is valamifajta ráció az átalakításban. Ám a szakértők szerint ez hamvába holt vállalkozás. Az OSZK (erről a vezetés persze nem tehet) kiesik a város napi vérkeringéséből, az utóbbi évek véget nem érő vári építkezései, valamint a karmelita kolostor és a Sándor-palota rendezvényei pedig tovább nehezítették az egyébként sem egyszerű megközelítést. De az olvasási szokások is megváltoztak: a régen a vizsgaidőszakban egy-egy felszabaduló asztalra akár órákat is váró egyetemisták már online forrásokat használnak. Az OSZK bázisa ma már szinte kizárólag a kutatókból áll, akiket csak ez az intézmény tud kiszolgálni az eredeti forrásokkal.

Kérdések tehát lennének bőven, de a könyvtárban nyilatkozatstop van, a munkaszerződésekre súlyos titoktartási klauzulák kerültek. A munkatársak név nélkül sem tudnak sokat elmondani a tervekről,

mert Rózsa Dávid őket sem avatja be, miközben azt hangoztatják: szeretnének az olvasók meglegedésére dolgozni, ha engednék őket. Ezzel is összefüggésben lehet, hogy 2020 óta mintegy százan hagyták ott a könyvtárat, köztük sok kutató könyvtáros, mert a kutatási tevékenység szinte megszűnt, másfél éve kutatói szabályzat sincs.

Hiába adott át Demeter Szilárd a választások előtt egy – egyébként már két éve álló – digitalizációs központot, hosszú időt kell várni egy-egy megrendelt másolatra. Nincs transzparens árképzés sem. Nem valósult meg Demeter ígérete, hogy idén tavaszra egyesítik a könyvtár különböző adatbázisait. És az sem, hogy ha már a nemzeti könyvtár nem tudott felépíteni egy olyan szintű digitális adatbázist, mint a magánkézben lévő, szinte a teljes magyar folyóirat-állományt feldolgozó Arcanum, az OSZK megvásárolja azt, és ingyenessé teszi a használatát. Sőt már az OSZK dolgozói sem kapnak hozzáférést a teljes adatbázishoz, így vagy maguk fizetnek elő rá, hogy a munkájukhoz használhassák, vagy a más közgyűjteményben dolgozó kollégáik kódját kérik „kölcson”. Úgy tűnik viszont, hogy az OSZK tervezett elköltöztetése lekerült a napirendről. Rózsa Dávid legalábbis azt mondta a munkatársaknak, hogy a következő öt évben biztosan a Várban maradnak. ■

HAMVAY PÉTER

LEGYÉL A
PARTNERÜNK!

A PARTNER-CSOMAG ELŐNYEI:

ÚJ! Lámpás program Részletek: lampas.hvg.hu ✓

- HVG-túra – látogatás a HVG szerkesztőségében ✓
- Üzen a szerk. – heti exkluzív hírlevél ✓
- HVG-s kedvezmények ✓
- Pártoló tagsági mozi ✓
- Meglepetés HVG-könyv ✓
- Éves HVG Pártoló tagsági jelentés ✓

A TAGSÁG ÉVES DIJA: **12 000 Ft**

RÉSZLETEK ÉS MEGRENDELÉS:
tagsag.hvg.hu

✉ ugyfelszolgalat@hvg.hu 📍 tagsag.hvg.hu ☎ 06-1-436-2045